

‘In 60 miljoen jaar was het CO₂-gehalte niet zo hoog als nu’

Zonder water kunnen we niet leven. Teveel water leidt ook tot problemen. We moeten de juiste balans zien te vinden. Hoe moeilijk of hoe makkelijk is dat in de wereld waarin wij nu leven? Hoe beïnvloeden wij het klimaat, en aan welke knoppen moeten we draaien om dat bij te sturen? Weervrouw Helga van Leur is stellig: ‘Het evenwicht is verstoord.’

Tekst: Monique Ooms
Fotografie: René Faas

W e spreken Helga van Leur tussen de bedrijven door. Haar agenda staat niet alleen vol met werk voor ‘het weerpraatje op tv’, maar ook met optredens in het land, waarbij het klimaat vaak centraal staat. En dat is niet voor niks. Ons klimaat verandert en dat gaat niet ongemerkt aan ons voorbij. Doordat de gemiddelde temperatuur stijgt, smelten de ijskappen, stijgt de zeespiegel en hebben we vaker te maken met overstromingen en hevige regenbuien. Naast die extreem natte periodes dreigt er ook droogte en kan er een tekort aan drinkwater ontstaan. Droogte kan leiden tot verzilting: het zoute water uit zee ruikt op en mengt zich met het zoete water uit rivieren en sloten. Dit is niet alleen een bedreiging voor het drinkwater, maar ook voor de agrarische sector die voor zijn teelten afhankelijk is van kwalitatief goed zoet water. Als er minder water in de rivieren staat, hebben elektriciteitscentrales te weinig water om te koelen. De stijgende temperatuur heeft bovendien effect op de biodiversiteit, waardoor planten en dieren kunnen verdwijnen en de voedselketen in gevaar komt. Het is geen fijn rijtje van feiten, erkent Van Leur. “De film van Al Gore over de toestand van de planeet heet dan ook niet voor niets ‘An inconvenient truth’; je zou het misschien liever niet willen weten, het roept weerstand op.”

GRAAD WARMER

Weerextremen zien we in Nederland ook, maar: “Met ons wisselvallige klimaat is het lastig om dit toe te wijzen aan de wereldwijde klimaatverandering. Wij hebben gewoon een wisselvallig klimaat; sommige periodes zijn heel nat, dan is het weer een tijdje erg droog. Je ziet wel dat dit steeds vaker gebeurt. Als gevolg van

de opwarming van de aarde zit er meer vocht in de lucht en dat is de basis van de regen-cyclus.” Om maar meteen een einde te maken aan de discussie: “De mens veroorzaakt de opwarming van de aarde. Hoeveel procent wij bijdragen en hoeveel procent andere factoren, dat is niet helemaal zeker.” Het IPCC (internationaal wetenschappelijk panel dat klimaatverandering bestudeert) meldt dat het 95 procent zeker is dat meer dan de helft van de opwarming door de mens wordt veroorzaakt. Het andere deel is niet vast te stellen, maar kan evengoed door de mens geïnitieerd worden.

.....

‘We kunnen met 95 procent zekerheid vaststellen dat meer dan de helft van de opwarming door de mens wordt veroorzaakt’

.....

“Het natuurlijk evenwicht is verstoord en wij mensen zijn daarvan de hoofdoorzaak. De veranderingen gaan snel, in honderdvijftig jaar tijd is de wereldwijde temperatuur met een graad gestegen. Dat is opmerkelijk.” De vraag is niet alleen wat de mens daaraan kan doen, maar vooral ook wat de mens wil doen, vindt Van Leur. “Als het alleen om jezelf gaat, kun je nog denken: ‘het is erg, maar ik accepteer het.’ Dit gaat echter de hele aarde aan. Het menselijk brein is ingesteld op de korte termijn, maar het klimaat is een issue voor de lange termijn. We kunnen niet meer denken ‘dat het wel zal loslopen’, de bewijzen stapelen zich op. De laatste 100.000 jaar is het niet zo warm geweest als nu.

Helga van Leur: ‘Afval voor de een is voedsel of grondstof voor de ander, we moeten in kringlopen denken’

Sterker nog: de laatste keer dat het CO₂-gehalte zo hoog was, was 60 miljoen jaar geleden.”

NU HANDELEN

De wateroverlast in steden is sterk toegenomen, doordat er steeds meer verharding is, kan het water op steeds minder plekken wegllopen. “Zo veroorzaken we de problemen zelf in plaats van dat we aan oplossingen werken. Als jij ziek bent, wil je ook snel geholpen worden. Zijn er pillen voor jouw probleem? Dan wil je ze nu hebben. Maar als je de oorzaak niet aanpakt, blijf je de symptomen bestrijden. Ook voor de aarde geldt dat we nu moeten handelen. De veranderingen gaan snel en worden steeds ongrijpbaarder. De atmosfeer is maar een dun, kwetsbaar laagje.

grondstof voor de ander. Sommige stoffen zijn zo kostbaar dat je ze wilt hergebruiken. We moeten veel meer in kringlopen gaan denken.” Innovatie is daarbij cruciaal; niet alleen om de impact van de productie op het milieu te beperken, maar ook om het werk makkelijker te maken. “De eerste smartphone kwam in 2007 op de markt, dat is relatief zo kort geleden. Moet je nagaan hoe snel ontwikkelingen gaan. Ook de agrarische sector moet daarbij aansluiting vinden.”

WATEROVERLAST

Water is cruciaal voor de bollenteelt; niet te veel, niet te weinig en vooral niet te zout. “De dreiging van wateroverlast komt niet alleen uit de lucht via regenwater, maar ook uit het achterland: Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk. Ook daar kan het vaker extremer regenen of sneeuwen in de winter waardoor het water in de rivieren stijgt. We zullen ook ons achterland moeten beschermen. Dat is voor de agrariërs in die regio iets om rekening mee te houden.” De klimaatverandering zorgt ook voor een langer groeiseizoen. “Bovendien verandert de vegetatie langzamerhand: we kunnen in Nederland steeds meer producten telen die je voorheen alleen tegenkwam in zuidelijke landen, zoals druiven. Er kunnen zelfs nieuwe gewassen ontstaan. De temperatuurstijging zal ook zeker effect hebben op de productie van bloembollen. Denk aan de stijging van de bodemtemperatuur, maar ook aan toenemende risico’s van virussen die kunnen gaan woekeren. Daarom is het ook zo belangrijk om te werken aan de weerbaarheid van gewassen. Breng je kansen en bedreigingen in kaart en maak keuzes. Waar wil jij - in het licht van alle veranderingen - over vijf jaar staan en wat ga je daarvoor doen?”

BEWUSTWORDING

Zelf leeft Van Leur al behoorlijk duurzaam, met groene stroom en duurzame producten. “Ik denk er in elk geval overal over na, probeer niks onbewust te doen. Met die bewustwording boek je al winst. Als we dat allemaal doen, heeft dat al een flink effect.” Ze heeft er vertrouwen in dat de bollensector zijn weg zal te vinden op het duurzaamheidspad. “Het valt mij op dat mensen in deze sector zeer bevlogen zijn en bewust omgaan met de natuur: ze werken er immers mee. Ze zijn soms wat sceptisch over de impact van hun eigen aandeel, maar wel bereid om te leren. Tegelijkertijd zit er altijd die zakelijke kant aan: er moet wel geld verdiend worden. De kunst is om daar de middenweg in te vinden. Maar telers weten als geen ander: je moet eerst investeren wil je kunnen oogsten.”

Daar moeten we het wel mee doen.”

Om een bijdrage te leveren aan het keren van het tij, hoeven we niet eens zo ingewikkeld te doen, vindt Van Leur. “Dat begint al met de inrichting van je eigen tuin, bij je energiegebruik, kiezen voor groene stroom of zonnepanelen, duurzame producten kopen... wat bewuster omgaan met je omgeving. Het hoeft niet persé maximaal te zijn, maar optimaal is wel haalbaar. Per moment kun je een keuze maken, en veel kleine stapjes zijn samen een grote. Als je er eenmaal mee bezig bent, kun je er zelfs plezier in krijgen om je eigen bijdrage te leveren, zie het als een stuk persoonlijke ontwikkeling. En als je het niet voor jezelf doet, dan toch in elk geval voor de generaties na jou.”

Over wat bollenkwekers kunnen doen, zegt ze: “Maak je land weerbaarder, zorg voor een gezond organischestofgehalte, werk aan gezonde, resistente gewassen, beperk je emissie, zorg voor een goede vruchtwisseling en biedt voldoende ruimte aan het water om te kunnen wegllopen. Zoek samenwerking met andere partijen. Dat kunnen ook partijen uit andere branches zijn, zoals de groenteteelt; met elkaar kun je prima land uitwisselen. Behalve dat dat nuttig en goed is, kun je van zo’n contact ook veel leren. Hoe gaat die andere ondernemer om met alle uitdagingen die op hem afkomen? Mooi om het daar met elkaar over te hebben.” Afval bestempelt Van Leur niet automatisch als negatief: “Afval voor de een is voedsel of